

Problem maloljetničkih brakova u BiH: Roditelji često sami navode djecu da sklapaju brakove

Najčešće situacije kojima se opravdava davanje dozvole za zaključenje braka maloljetnika su već zasnovane vanbračne zajednice, trudnoća ili zajednički život u inostranstvu

Petnaest miliona djevojčica širom svijeta samo u ovoj godini udat će se prije 18. rođendana, šokantni su podaci koje je objavio UNICEF. Stupanje u brak prije punoljetstva ni u BiH nije rijetka pojava. Zvanični podaci o tačnom broju maloljetničkih brakova u našoj zemlji ne postoje, a jedan od razloga je i taj što se u velikom broju slučajeva radi o vanbračnim zajednicama koje se zasnivaju nerijetko i uz pristanak roditelja.

Emocionalna nezrelost

Rani brakovi dovode do povrede osnovnih prava djece, prije svega njihovog nesmetanog psihofizičkog razvoja, prava na zaštitu zdravlja i obrazovanje, prava na normalno djetinjstvo, ističu u instituciji Ombudsmena za djecu RS-a.

- Problem bračnih i vanbračnih zajednica sa maloljetnim osobama je problem koji je danas prisutan, a da i ne znamo stvarni broj djece u tim zajednicama, niti koja je donja dobna granica djece koja žive u takvim zajednicama. Utjecaj tradicije, nizak nivo obrazovanja, neinformiranost ili bilo koji drugi faktor koji doprinosi zaključivanju braka kod djece, ili njihovog života u vanbračnoj zajednici ne može biti opravdanje ni odgovor odraslih za njihov odnos prema ovom problemu - kaže za Faktor Nada Grahovac, ombudsmen za djecu RS-a.

Prema podacima ove institucije, najčešće situacije kojima se opravdava davanje dozvole za zaključenje braka maloljetnika su već zasnovane vanbračne zajednice, trudnoća ili zajednički život u inostranstvu. Iako je uvriježeno mišljenje da se brakovi među maloljetnicima uglavnom sklapaju u romskoj populaciji, Grahovac kaže da prijavljeni i registrirani brakovi za koje je sud dao dozvolu to ne potvrđuju.

Maloljetnici koji stupaju u bračne i vanbračne zajednice najčešće su socijalno i emocionalno nezreli, ekonomski zavisni, bez ikakvih kvalifikacija za samostalno privređivanje i ovakve zajednice, po ocjeni stručnjaka, mogu imati nesagledive posljedice ne samo za djecu koja stupaju u brak, već i za društvo u cjelini. Stupanjem u brak u periodu adolescencije djeca su izložena brojnim i zdravstvenim i psihosocijalnim rizicima, a rađanje u ovom uzrastu može biti ekstremno traumatično.

Pasivnost institucija

- Nažalost, imamo situacije da roditelj ne samo da dopusti takvu zajednicu, već dijete na to i navodi. Ono što dodatno zabrinjava u tim situacijama je neadekvatna reakcija institucija kojima su slučajevi prijavljeni, ne samo prema osobama koje su u vanbračnoj zajednici sa maloljetnikom, već i prema svima drugima koji u tome ne vide problem - govori Grahovac.

Prema nekim statistikama, procenat djevojčica koje se udaju prije 15. rođendana najveći je u Brčko distriktu, te u FBiH, dok je najmanji u RS-u. U okviru Smjernica za poboljšanje položaja romske djece u našoj državi, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH objavilo je podatke kako pet od deset Romkinja u dobi od 20 do 24 godine, te dvojica od deset Roma stupaju u brak prije navršenih 18 godina. U općoj populaciji registrirano je tek 0,6 posto muškaraca koji su stupili u brak prije punoljetstva, a jedna od deset djevojaka u dobi od 20 do 24 godine udala se prije 18. godine.

Kazne do tri godine

Prema porodičnim zakonima entiteta i Brčko distrikta, maloljetnim osobama nije dozvoljeno sklapanje braka, izuzev kada se radi o osobi sa navršenih 16 godina života za koju se utvrdi da je fizički i psihički sposobna da vrši prava i dužnosti koje nastaju u bračnoj zajednici. Krivičnim zakonom FBiH i Brčko distrikta predviđena je zatvorska kazna u trajanju od tri mjeseca do tri godine za punoljetna osoba koje živi u vanbračnoj zajednici s osobom mlađom od 16 godina, kao i za roditelja, odnosno staratelja koji maloljetnoj osobi to omogući ili je na to navede.

Za navođenje maloljetnika na brak iz koristoljublja zapriječena je kazna od šest mjeseci do pet godina zatvora. Član 204. Krivičnog zakona RS-a za punoljetnu osobu koje živi u vanbračnoj

zajednici s osobom mlađom od 16 godina i roditelja, odnosno staratelja koji je to omogućio, predviđa novčanu kaznu ili kaznu zatvora do dvije godine, a ako roditelj ili staratelj omogući brak maloljetnika iz koristoljublja, za to može dobiti do tri godine zatvora.

Zaštiti maloljetne trudnice

Sama zakonska rješenja nisu dovoljna, smatra pomoćnica ombudsmena za ljudska prava BiH i šefica Odjela za praćenje prava djece Aleksandra Marin-Diklić.

- Propisati uvjete pod kojima maloljetnici mogu zaključiti brak nikako nije i ne može biti dovoljno, jer ovakva zakonska rješenja podrazumijevaju da su porodični odnosi sređeni, da je, naprimjer, trudna maloljetnica prihvaćena u sredini u kojoj živi i da ima podršku. Ali, postavlja se pitanje šta poduzeti kada maloljetna trudnica nije prihvaćena u svojoj sredini, a sama se o sebi ne može starati? Upravo je u takvim situacijama neophodno stvoriti uvjete za privremeni smještaj maloljetnica i kao država, odnosno društvo, pružiti svaki vid podrške - kaže Marin-Diklić za Faktor.

(Faktor.ba)

<http://www.faktor.ba/vijest/problem-maloljetnikih-brakova-u-bih-roditelji-esto-sami-navode-djecu-dasklapaju-brakove-219812>